

MÁ TO JEŠTĚ CENU?

**-ADIKTOLOGICKÁ PÉČE O SENIORY V AA
PŘÍBRAM**

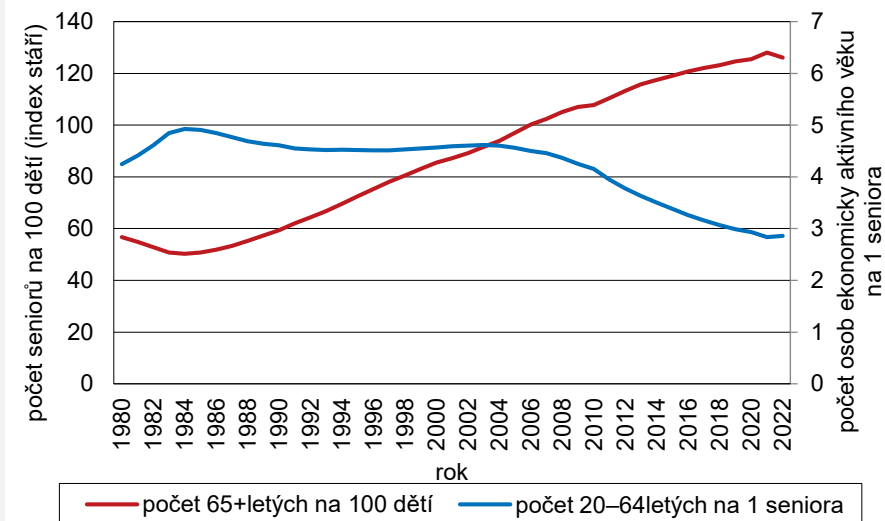
MGR. JANA PUTNOVÁ

O KOM JE ŘEČ

- 60-74 let – vyšší věk čí rané stáří
  - 75-89 let – vlastní stáří
  - 90 a více – dlouhověkost
- V současné době se za začátek seniorského věku pokládá 60- 65 let
  - celkový počet 2,21 milionu seniorů ke konci roku 2022, 57,9 % žen a 42,1 % mužů
  - Během prvního desetiletí tohoto století vzrostlo počet seniorů v populaci z 14 % na 16 %, během druhého desetiletí pak až na 20 %, tj. jedné pětiny populace.
  - Muži- seniori většinou ženatí - 69%, rozvedení (14 %) a ovdovělí (12 %).
  - Ženy-seniorky vdané 41% a ovdovělé 41%, rozvedené 16%
- = větší část mužů žije v partnerství, větší část žen singl (riziko příjmové chudoby)

ČSÚ 2022

JAK DLOUHO TU JEŠTĚ BUDE

Předpokládaná délka dožití – ženy 81 let, muži 75let

Průměrná naděje dožití- Očekávaná délka dožití podle věku a pohlaví

- Starší lidé před sebou mají více roků, než se zdá

	65	70	75	80	85	90
žena	19,17	15,15	11,47	8,22	5,59	3,69
muž	15,22	11,96	9,08	6,63	4,65	3,23

KOLIK JICH JE A JAK ZÁVISLÝCH?

- **Nikotin** - V ČR denně kouří přibližně 20 % populace starší 15 let, tedy **cca 440 000 seniorů?**
- **Konopí** - Užívání konopí z důvodu samoléčby roste s věkem, nejvyšší je ve věkových skupinách 55–64 a zejména 65+ let.
- **Alkohol** - Denně pije alkohol 6–10 % dospělých – **cca 132-221 tisíc seniorů?** Časté pití nadměrných dávek alkoholu 12 % populace , **cca 265 000 seniorů?**, ale s věkem klesá. Podíl denních konzumentů alkoholu s věkem naopak roste.
- **Léky** - Problematické spotřeba psychoaktivních léků – 8-13 dospělých – **cca 176-287 tisíc seniorů.** Přibližně 2/3 z nich nadužívají sedativa a hypnotika, 1/3 nadužívá opioidní analgetika. Častěji jde o ženy a osoby ve vyšším věku.
- **Gambling** a online hraní - Průměrný věk hráčů v léčbě je 35 let
- **Digi technologie** – nejvíce ve věku 15-24 let

ROZIKOVÉ FAKTORY PRO VZNIK ZÁVISLOSTI VE STAŘÍ

- Ztráta smyslu života - naplnění
  - Ukončení pracovní kariéry
  - Ztráta možnosti o někoho pečovat
  - Pocit nenaplněnosti a neúspěchu při životním bilancování/pohledu zpět
- Osamění
  - Ztráta partnera - úmrtí případně rozchod
  - Ztráta blízkých, přátel, příbuzných (úmrtí)
  - Přílišná vzdálenost potomků a vnoučat, nedostatečný kontakt, neschopnost je kontaktovat
  - Ztráta pracovních kontaktů a z toho vyplývající zapojení do soc. okolí
- Volnočasový
  - Nedostatek aktivit, nuda
  - Chut' konečně si „užívat“, konečně můžu pít
- Zdravotní
  - Nedaří se léčit bolest, úzkosti, spánkové potíže- přechod z legální medikace do závislosti
  - Zvyk hledat nejrychlejší, nejsnažší řešení potíží – zobnout si
- Nedostatečné finanční zabezpečení , chudoba
- Potíže s přijetím stárnutí a s tím souvisejících tělesných i psychických změn
- Vyčerpání – vztahové, potíže zvládnout problematické komunikační vzorce v rodině

MÝTY V TERAPEUTICKÉ PÉČI O SENIORY

1. Psychoterapie je jen pro mladé lidi, na změnu je moc pozdě

- Psychoterapie pro seniory je zbytečná, protože již nedokážou měnit své myšlení a chování.
- Zvyky a návyky jsou příliš zaběhlé a rigidní?
- Senior již není motivován pro životní změnu, chce se jen vypovídat
- „s tím už klidně dožije „

2. Psychoterapie je pro seniory moc náročná

- Senioři již nepochopí metody, techniky, nebudou schopni se dost soustředit apod

3. Senioři nebudou schopni otevřeně mluvit, nejsou na to zvyklí

- Obavy, že se senior bude cítit stigmatizovaný, zařazený mezi méněcenné, slabé, neschopné apod...

4. Fyzické potíže seniora terapii neumožňují

- zhoršený sluch, zrak, bolesti nebo mobilita apod. znemožňují účast na terapii

- PIL- UMŘEL, NEPIL –UMŘEL TAKY
- UMÍRNĚNÉ PITÍ, DLOUHÉ ŽITÍ
- VODKA PODPORUJE ZPĚV, VODA HNĚV

VÝHODY TERAPIE PRO SENIORY

- **Zlepšení duševního zdraví:** Terapie pomáhá seniorům zvládat emocionální a psychické problémy, které jsou spojené se stárnutím (deprese, úzkost, stres).
- **Prevence osamělosti:** Terapeutické sezení mohou poskytnout příležitost pro osobní kontakt a zamezit izolaci.
- **Podpora při ztrátě:** Pomáhá vyrovnat se se smutkem a ztrátou partnera nebo blízkých přátel.
- **Zvýšení kvality života:** Celkové zlepšení pohody, což je pro seniory velmi důležité, aby měli pocit, že jejich život má stále hodnotu a smysl

STATISTIKA SENIORŮ V NAŠÍ AMBULANCI

rok	počet klientů AA	počet seniorů	%	alkohol	léky	gambling	rodina	muži	ženy	ranné staří	stáří
2024	333	18	5,11	12	2	1	3	10	8	17	2
2023	351	17	4,84	9	2	1	5	7	10	17	-
2022	348	17	4,89	8	2	2	5	5	12	16	1
2021	241	8	7,05	5	2	1	-	1	7	7	1
2020	238	8	7,14	5	2	1	-	2	6	7	1
2019	217	8	7,83	6	1	1	-	4	4	8	-
2018	175	3	9,71	2	0	1	-	2	1	3	-

- Léková závislost – jen ženy
- Gambling závislost – jen muži

KDE PROBÍHAJÍ PŘÍPADNÉ ADIKTOLOGICKÉ INTERVENCE?

- AA
- Pobytové léčby pro závislé
- Psychiatrické pobytové léčby
- Domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem
- Psychiatrické ambulance
- Ambulance praktického lékaře
- Tísňové linky, obecné, pro závislosti, pro seniory
- Tísňové webové portály

MOŽNÉ ZNÁMKY ZÁVISLOSTI U SENIORŮ

- **Změny v chování a náladách:** Časté změny nálady, podrážděnost, apatie
- **Zdravotní problémy:** Nepředvídatelné zdravotní problémy, jako je ztráta koordinace, potíže s pamětí, neobvyklá ospalost nebo zvracení
- **Sociální izolace:** Vyhýbání se rodině, přátelům nebo aktivitám, které dříve byly oblíbené. Časté a nečekané změny plánů, rušení domluvených aktivit
- Symptomy závislosti mohou být zaměněny za příznaky jiných onemocnění např. demence nebo poruchy chůze....
- Záchyty možné závislosti - ordinace praktického lékaře stěžejní – nedostatečná informovanost lékařů

ALKOHOL

- Časná závislost (před 25 rokem) X Pozdní závislost (po 45 roce) x **seniorní závislost ?**
- lidé se závislostí na alkoholu umírají v průměru o 24 let dříve
- téměř 83 % z nich v ekonomicky aktivním věku do 64 let.
- Symptomy závislosti mohou být zaměněny za příznaky jiných onemocnění např. demence nebo poruchy chůze....

ALKOHOL A SENIOR

- S věkem změna metabolismu a schopnost těla zpracovávat alkohol.
- klesá tolerance vůči alkoholu
- Silnější projevy k nežádoucím účinkům alkoholu - dehydratace, problémy s játry, poruchy paměti a koncentrace, zvýšené riziko pádů
- negativní interakce předepsaných léků s alkoholem
- Alkohol jako způsobem, jak se vyrovnat s osamělostí, depresí nebo stresem – následné zhoršení těchto aspektů vlivem alkoholu – bludný kruh
- Se stářím se pojí vyšší úzkostnost, tedy větší riziko tišit úzkost alkoholem
- Možné překvapení, že zdravotní následky skutečně nastávají, přestože se dlouho daly přehlížet a nebyly tak viditelné

LÉKY A SENIOR

- Užívání mnoha léků, několikanásobná medikace -multiléková léčba - léky se mohou navzájem ve svých účincích rušit, nejasné interakce léků
- Ztracené souvislosti zdravotních obtíží a vedlejších důsledků předepsané medikace
- Závislostní medikace opakovaně předepisovaná praktickými lékaři či jinými odborníky
- Návyk na tabletku, touha po zkratce a efektivitě
- Dostat lék = péče lékaře

PANÍ LENKA

- 67 let, v AA na popud nejmladší dcery
- Závislá na alkoholu, celoživotní konzumentka, zesílila konzumaci poslední roky, kuřačka
- Pečuje o manžela s těžkým onemocněním, dlouhodobá neřešená manž. krize
- Pití bagatelizuje, kouření vůbec pro ni není téma, nikdy adikt. Služby nevyužila
- Dcera si všímá zvyšujících se zdrav. potíží, snižující tolerance na alkohol – tlak přestat pít, kouřit
- Paní Lenka chce jen kontrolované pití
- Nastavujeme pravidla pro alkohol, výrazně snižená spotřeba, opakovaně relapsy na tvrdém alkoholu při partnerské nepohodě
- Přes snížené pití zdravotní kolaps- hospitalizace – život ohrožující, stav ztráta končetiny (sraženina v oběhovém systému)
- Návrat do adiktologické péče se nedaří opakované recidivy, potíže adaptovat se na novou situaci
- Pobytová léčba, následně antabus
- Spolupráce nově nejen s dceru ale i s pečovatelskou službou a domácí péčí – edukace jejich pracovníků- podávají antabus
- Abstinence se daří v jasně daných domluvách a hranicích, jinak krátké lapsy
- Nápad na vysazení antabusu, abstinence pokračuje
- Nečekaná smrt klientky

PAN IVAN, 61LET

- Klient žije s matkou, stará se o ni, sám v částečném invalidním důchodu
- Prvně v adikt. službách
- Doporučení pro adikt. péči 1,5 roku staré
- Potenciální pacient na transplantaci jater
- Denní konzument mnoho let vysokých dávek alkoholu
- Motivace a podpora v rozhodnutí na životní změnu
- Přichází na 3. sezení se sdělením že pro něj není změna možná, v pití bude pokračovat
- Do ambulance znovu nepřijde

PANÍ BARBORA, 68 LET

- Nikdy pravidelně ani ve vyšších dávkách nepila, nekuřačka
- Rozvedená, dospělé děti
- Žije s matkou a bratrem, vychována aby jim sloužila
- Opora - dcery a v minulosti setra
- Náhle přestala unášet dlouhodobý tlak + odchod ze zaměstnání + covid = nárazovité vysoké dávky alkoholu na zvládání výčitek a sebepodceňování
- Antabus, abstinence se daří
- Zolpidem 2 tablety denně (předepisuje 2 roky lékař), spánkové potíže
- Tritico, postupné vysazení zolpidemu, spánkové desatero
- Abstínuje opakované recidivy se zolpidemem –úzkost z neusnutí

ZKUŠENOSTI Z AA

- Tlak dětí na změnu u rodiče, nastavování hranic přes kontakt s vnoučaty
- Výnam. dětí pro podporu
- Nutnost proměny rodinného prostředí pro možnou změnu klienta/ky
- Potřeba sdílení, prostor na vypovídání x nezvyk vůbec něco sdílet
- Alkohol, nebo léky jako strategie zvládnání potíží v rodině, v manželství v komunikaci apod., náhlé zesílení
- Vyšší riziko zdravotních potíží při neřešení závislosti
- Klienti zaskočení - alkohol nebo léky užívali roky „jako všichni“ za tichého souhlasu okolí
- Vyšší závažnost závislosti na nikotinu
- Potíže v péči o sebe, „já“ na posledním místě
- Bagatelizace alkoholu v pobytových zařízeních pro seniory
- Strach z medikace od psychiatra x užívání závislostní medikace od praktika
- Velké pocity selhání, strach ze stigmatizace sebe a rodiny
- Nechut' do změny – „ už s tím dožiju“
- Seniorka v tlaku péče o vnoučata a dlouhověkého rodiče

OTÁZKY A VÝZVY

- Umíme pracovat se seniory v AA? Je péče o ně jiná než o jiné dospělé?
- Ví senioři o nás
- Potřebujeme více spolupracovat s praktiky a pobytovými zařízeními ?
- Potřeba edukace v zařízeních pro seniory
- Skupina pro seniory v ambulanci?